

ATMOSFERA HAVOSI IFLOSLANISHINING SANITARYA SHAROITLARI VA AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI GIGIENIK BAHOLASH.

Umarov Faxriddin Baxriddin o'g'li

Iskandarova Bahora Bektosh qizi

Adhamova Orzigul Botir qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti talabasi

Ilmiy rahbar: Tuxtarov Baxrom Eshnazarovich

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Professori

Annotatsiya: *Atrof-muhitning aholi salomatligiga ta'sirini o'rganish zamonaviy gigiena tadqiqotlarining etakchi yo'nalishi hisoblanadi. Bu, bir tomondan, tabiatga antropogen ta'sirning kuchayishi va u bilan bog'liq ekologik vaziyatning yomonlashuvi, kimyo sanoatining rivojlanishi bilan bog'liq bo'lib, bu havo, suv, tuproq ifloslanish ko'lamining doimiy o'sishi bilan birga keladi. , o'simliklar - ekologik tizim. Ochiq atmosferada sanoat chiqindilarida uchraydigan kimyoviy moddalar-ekotoksikantlar, hatto past konsentratsiyalarda ham zaharli, allergik bo'lib, kasallanish darajasini oshiradi, boshqa tomondan, yangi, asosan texnogen ekologik omillar majmuasi - ksenobiotiklar (xenos - begona, bios - hayot, - hayot uchun begona moddalar), insonga sezilarli ta'sir ko'rsatishga qodir, ayniqsa tana tizimlarini tashkil etishning dastlabki bosqichlarida.*

Kalit so'zlar: *atmosfera havosi, kimyo sanoati, farovonlik, sanitariya-maishiy sharoit.*

Muhimligi: Atmosfera havosining ifloslanishi bir qator salbiy oqibatlar bilan birga bo'lishi mumkin: o'simliklarning shikastlanishi, atmosfera shaffofligi va ko'rishning pasayishi, tumanlar bilan kunlar sonining ko'payishi, binolar va kvartiralarining ichidagi ob'ektlarga ifloslantiruvchi ta'sir ko'rsatishi, vayron bo'lishi. kimyoviy reaksiyalar natijasida materiallar. Atrof-muhit ifloslanishining odamlarga salbiy ta'siri deyarli barcha mamlakatlarda hal qiluvchi omil sifatida tan olingan. Bu haqda BMTning Stokgolmda bo'lib o'tgan "Inson va uning tashqi muhiti" konferensiyasida ham alohida ta'kidlab o'tish joizki, atrof-muhit ifloslanishining inson organizmiga ta'siri ancha kengaymoqda, bu esa sayyoramiz uchun global muammodir. Kimyo sanoatining rivojlanishi davomida hayotning barcha sohalariga ta'sir ko'rsatadigan inson va atrof-muhit o'rtasidagi munosabatlar nafaqat sanoat ishlab chiqarishida, balki bizning hayotimiz sharoitida ham inqilob bo'ldi va murakkablashmoqda; , bu ko'p muammolarni keltirib chiqardi.

Tadqiqot maqsadi: atmosfera havosining kimyoviy ifloslanishining sanitariya-maishiy sharoit va aholi farovonligiga ta'sirini o'rganish.

Tadqiqot usullari va natijalari: Atmosfera havosining kimyoviy ifloslanishining sanitariya-maishiy sharoitga ta'sirini o'rganish uchun D.N.Kalyujniy

tomonidan taklif qilingan va sinovdan o'tgan "so'rov usuli" dan foydalandik. Shu maqsadda kimyo sanoati chiqindilarining umumiy farovonlikka ta'sirini sub'ektiv baholashga imkon beradigan savollar bilan maxsus so'rovnoma ishlab chiqildi, ma'lum bo'lishicha, manbadan masofa darajasiga qarab ortadi. ifloslanishdan. Emissiyadan zarar ko'rgan hududda yashovchi aholini o'rganish ushbu anketa yordamida ikki marta - reabilitatsiya tadbirlaridan oldin va keyin o'tkazildi. So'rov natijalarini statistik qayta ishlash natijasida ifloslanish manbalaridan 2000-3000 m masofada joylashgan har xil kimyoviy yuklarga ega bo'lgan 4 ta zonani aniqlash imkonini berdi, barcha respondentlar havoni ifloslangan deb hisoblashdi va ularning yarmidan ko'pi barcha savollarga ijobiy javob berdi. qo'ygan. 3000-4000 m gacha bo'lgan ikkinchi va uchinchi zonalarda ham tendentsiya kuzatildi, ammo so'rovnomaga ijobiy javoblarning biroz pasayishi bilan. Va faqat to'rtinchi zonada, ifloslanish manbasidan 6000-8000 m masofada, respondentlarning atigi 54,3 foizi atmosfera havosi ifloslangan deb hisoblashgan.

O'simliklar chiqindilarining farovonlikka ta'siri bo'yicha aholi so'rovi ma'lumotlari diqqatga sazovordir. O'simlik chiqindilarining farovonlikka ta'siri bo'yicha aholi so'rovi ma'lumotlari diqqatga sazovordir: bosh og'rig'i, bosh aylanishi, uyqu buzilishi, refleksli yo'tal shikoyatlari. Taqdim etilgan materiallar shuni ko'rsatadiki, zavoddan ikki-uch kilometr masofada yashovchi barcha respondentlarning 84,8 foizi shu kabi shikoyatlarni bildirgan va ularni sub'ektiv ravishda havo ifloslanishi bilan bog'lagan. Odamlar zavodning emissiya zonasidan uzoqlashgani sababli, sog'lig'ining yomonligi haqida shikoyatlar soni kamaydi. Agar so'rovnomaga berilgan javoblarni tahlil qilish havoning ifloslanish darajasining sub'ektiv tavsifini bergan bo'lsa, bu zonalarda o'simlik va qishloq xo'jaligi hayvonlarini kuzatish ifloslanish manbasidan qanchalik uzoq bo'lsa, o'simliklarning kimyoviy chiqindilarining ta'siri shunchalik kam bo'lishini ko'rsatdi ifloslanish manbasiga bevosita yaqin joyda - ayniqsa o'simlikdan 3 km uzoqlikda, barglar muddatidan oldin sarg'ayadi, mevali daraxtlarning hosildorligi pasayadi va ba'zi hollarda ular hatto o'lib ketishdi.

Mevali daraxtlarning barglarida xarakterli qora jigarrang dog'lar paydo bo'ldi, shundan so'ng ular quriydi va tushib ketdi. Yosh hayvonlar (qo'ylar, echkilar) tishlarini yo'qotdi. Yosh hayvonlar yaxshi vaznga ega bo'lmagan va tez-tez nobud bo'lgan. Bu havo, suv va ozuqada yuqori darajadagi ftorid ta'siriga bog'liq ko'rinadi. Bu taxmin asalarilarning ommaviy o'limi bilan tasdiqlanadi. Ipak qurti tirtillari chiqindilardan ta'sirlangan hududda kuzatilgan.

Xulosa: Shuni ta' bilish kerakki, yuqoridagi hodisa, albatta, o'simlikning ta'siri bilan bog'liq, chunki jami 86.8% ($p \leq 0.05$) hiddan shikoyat qilgan va sog' tutish kerakdan faqat 39.7% tashkil etgan. Shunga ko'ra, sog'lig'i va turmush sharoiti yomonligi - kvartirani ventilyatsiya qilish va kiyimlarni davolashda qiyinchilik, o'simliklarning yomonligi haqida shikoyatlar soni ham kamaydi.

Binobarin, zavod joylashgan hududda atmosfera havosini sanitariya muhofazasi bo'yicha amalga oshirilgan sanitariya, texnik va texnologik sog'lomlashtirish tadbirlari atmosfera havosini o'rganilayotgan moddalar bilan ifloslanishini kamaytirish imkonini berdi, bu esa aholi sonining qisqarishiga olib keldi. yomon turmush sharoiti va farovonligi haqida shikoyatlar deyarli yarmi Shunday qilib, kuzatuvlar yaqqol ko'rsatib turibdiki, mavjud 1000 metrlik sanitariya muhofazasi zonasi kimyo sanoati ta'siriga uchragan hududda yashovchi aholi uchun normal yashash sharoitini ta'minlamaydi va aholi salomatligiga real xavf tug'diradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Смирнов А.В., Иванов И.И. «Физиологическое значение и патофизиологическое значение витамина С». Журналы биохимии, 2020.
2. World Health Organization. "Vitamin S deficiency in children: prevention and treatment strategies". 2019
3. Kenjayevich B. A. et al. Investigation of the skin-resorptive effect of manufactured chitosan //european journal of modern medicine and practice. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 102-106.
4. Kh K. S. et al. THE IMPACT OF GKKV ON BIOCHEMICAL CHANGES IN LIVER MITOCHONDRIA INDUCED BY IONIZING RADIATION //EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE. – 2024. – Т. 4. – №. 11. – С. 186-189.
5. Turdikul Akramovich Bobomuratov, Aqida Obidjon Qizi Imamova MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR ORGANIZIMIDA VITAMIN VA MINERALLAR YETISHMASLIGINING AHAMIYATI // Academic research in educational sciences. 2023. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-yoshdagi-bolalar-organizimida-vitamin-vamineral-lar-yetishmasligining-ahamiyati> (дата обращения: 19.11.2024).
6. Isakova, Dilnoza Toshevna, Suyunov, Farrux Sayfullo O'g'li C VITAMININING INSON ORGANIZMIDAGI ENG MUHIM AHAMIYATI // ORIENSS. 2022. №6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/c-vitaminining-inson-organizmidagi-eng-muhim-ahamiyati> (дата обращения: 19.11.2024).
7. Fathi A, Downey C, Rabiee Gohar A. Vitamin C Deficiency in Critically Ill Children: Prospective Observational Cohort Study. *Pediatr Crit Care Med*. 2022 May 1;23(5):395-398. doi: 10.1097/PCC.0000000000002914. Epub 2022 May 5. PMID: 35583618.

8. Fickrey A, Muhd Helmi MA, Azian AA, Shukrimi A, Fadzil A. Vitamin C deficiency in a picky eater child. Med J Malaysia. 2021 Sep;76(5)